

DVIKOVOS SPORTO ŠAKŲ VAIDMUO STATUTINIŲ TARNYBŲ PAREIGŪNŲ RENGIMO PROCESĖ

**Doc. dr. Linas Obcarskas Doc. dr. Vitas Linonis
Dr. Robertas Mikalauskas**

Kauno technologijos universiteto kūno kultūros ir sporto centras
A. Purėno g. 18, LT-50281 Kaunas
Telefonas (8~37) 45 35 11
Elektroninis paštas kunkult@org.ktu.lt

S a n t r a u k a

Straipsnyje nagrinėjami statutinių tarnybų pareigūnų specialaus fizinio rengimo klausimai. Analizuojamas dvikovos sporto šakų vaidmuo ugdant pareigūnų fizines savybes, gerinant jų psichologinį pasirengimą bei gebėjimą veikti ekstremaliose situacijose. Aptariama pastarųjų penkių metų dvikovos sporto šakų Lietuvos universitetų sportiniame gyvenime raida bei analizuojama dvikovos sporto padėtis universitetuose, rengiančiuose pareigūnus. Lyginama įvairių dvikovos sporto šakų imčių specifika, bei analizuojamas jų tinkamumas pareigūnams veikti kritinėse situacijose. Pabrėžiama, kad ypač svarbu, jog studentai – busimieji pareigūnai – aktyviai sportuotų, siektų gerų rezultatų studentų varžybose. Daroma išvada, kad dvikovos sporto šakos turėtų būti sudėtinė policijos pareigūnų fizinio rengimo dalis.

Pagrindinės sąvokos: specialiosios priemonės, specialusis rengimas, dvikovos sporto šakos, fizinis aktyvumas.

ĮVADAS

Dvikovos sportas visuomet užėmė išskirtinę vietą policijos, armijos, kitų specialiųjų tarnybų rengimo procese. Fizinė jėga, išvermė, greitis, sugebėjimai staigiai veikti kritinėse situacijose, valia, psichologinių savybių ugdymas – visa tai duoda sportuojančiajam dvikovos sportas. Dabartiniu metu Lietuvos studentų sporto veiklą koordinuoja Lietuvos studentų sporto asociacija. (LSSA). Ši organizacija vykdo virš 20 sporto šakų Lietuvos studentų čempionatus. LSSA vykdo dziudo, sambo, graikų-romėnų bei karate čempionatus. Kiekvienais metais vyksta Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos universitetų atviros žaidynės „SELL games“, kurių programoje vykdomos dvikovos sporto

šakų: dziudo, graikų-romėnų ir laisvųjų imtynių varžybos. Tarptautinė universitetų sporto federacija (FISU) vykdo dziudo, karate, taekvando, bokso, graikų-romėnų ir laisvųjų imtynių pasaulio studentų čempionatus. Pasaulio sambo imtynių federacija (FIAS) rengia pasaulio studentų sambo imtynių čempionatus. Daugelio Lietuvos universitetų studentai, tarp jų ir Mykolo Romerio universitetas (MRU) bei Generolo Jono Žemaičio karo akademija, rengiantys statutinių tarnybų pareigūnus, aktyviai dalyvauja šiose varžybose [1, 2]. Labai svarbu, kad aktyvus pareigūnų dalyvavimas dvikovos sporte nenutrūksta ir pabaigus studijas universitete – Lietuvoje vykdomi vidaus reikalų ministerijos, armijos sambo ir dziudo imtynių čempionatai bei kitos varžybos. Lietuvos pareigūnai dalyvauja pasaulio dziudo ir sambo imtynių policijos bei armijos čempionatuose.

Labai svarbu dvikovos sportu sudominti studijas universitete pradėjusį busimąjį pareigūną, įtraukti jį aktyvią sportinę veiklą tinkamai jį parengti bei motyvuoti [9].

Šio straipsnio pagrindinis tikslas yra nustatyti kokią įtaką pareigūnu rengimo procese užima dvikovos sporto šakos.

Pagrindiniai darbo uždaviniai:

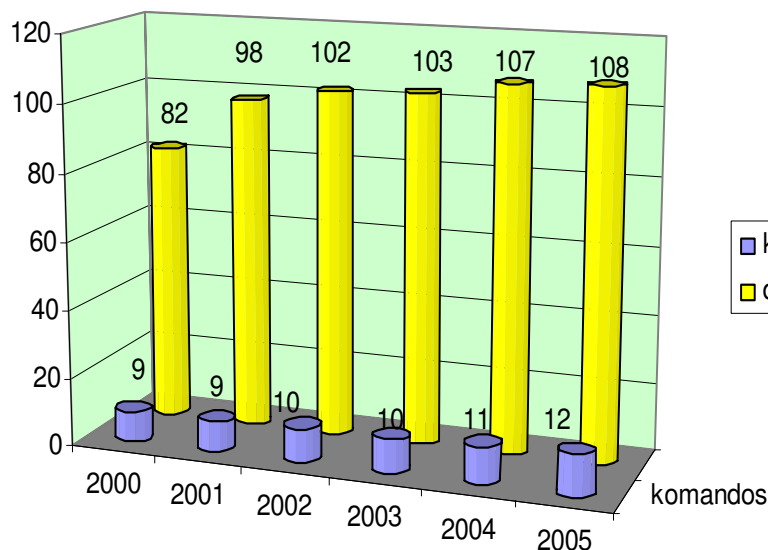
1. Nustatyti kokią padėtį užima dvikovos sporto šakos per paskutinius 5 metus Lietuvos universitetų sportiniame gyvenime.
2. Nustatyti kokia dvikovos sporto šaka tinkamiausia ugdyti pareigūnų fizines savybes.
3. Išaiškinti studentų - busimųjų pareigūnų galimybes ir perspektyvas užsiimti dvikovos sportu studijų metu bei tolimesnėje profesinėje veikloje.

Tyrimo metodai: literatūros studija, varžybų ir imčių protokolų analizė, imčių filmuotos medžiagos analizė, analitinė palyginamoji analizė, ekspertinis vertinimas, matematinės statistikos metodai.

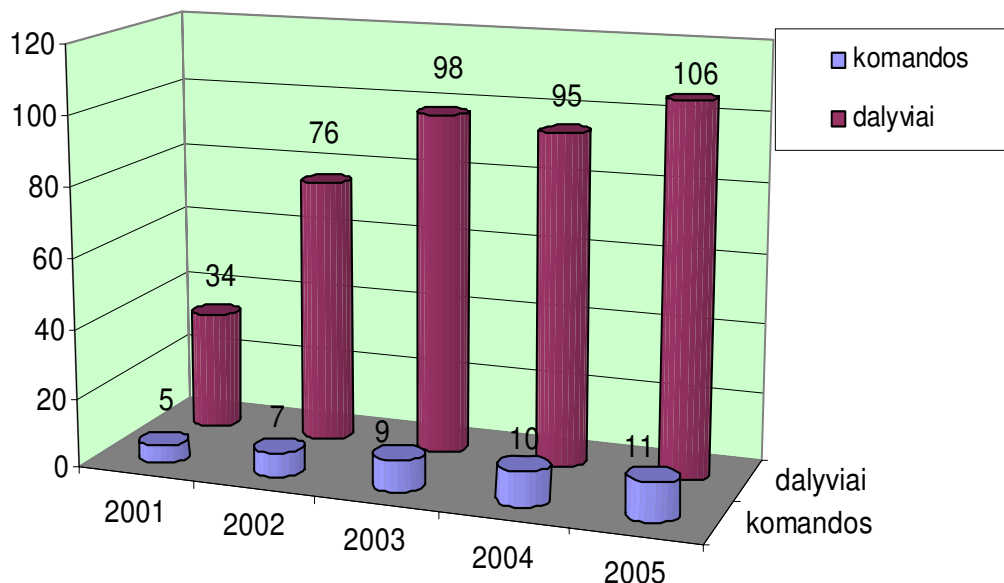
DVIKOVOS SPORTAS PER PRAEJUSIUS 5 METUS LIETUVOS UNIVERSITETŲ SPORTINIAME GYVENIME

Analizavome paskutinių 5 metų Lietuvos universitetų čempionatų protokolus. Skaitlingiausi dalyvių skaičiumi buvo dziudo čempionatai – juose dabar vidutiniškai dalyvauja daugiau nei dešimt universitetų komandų ir kovoja daugiau nei šimtas sportininkų (pav. 1). Populiarumu dziudo imtynėms mažai nusileidžia sambo imtynės – čia taip pat dalyvauja dešimt ir daugiau universitetų bei kovoja apie šimtą sportininkų. Didelis sambo imtynių populiarumas gali būti paaiškinamas tuo, kad tiek dziudo tiek sambo imtynių technika yra panaši ir sportininkai gali dalyvauti šių abiejų sporto šakų varžybose.

Dziudo imtynės yra olimpinė sporto šaka ir Lietuvos kūno kultūros ir sporto departamentas dziudo yra įtraukęs į strategiškai svarbių sporto šakų sąrašą. Lietuvos studentų čempionatuose dalyvauja beveik pusė Lietuvos rinktinės narių. Dziudo ir sambo imtynių Lietuvos studentų čempionatuose aktyviai dalyvauja Mykolo Romerio universiteto studentai ir studentės. MRU studentės jau daugiau kaip 5 metus užtikrintai nugalėti tiek sambo tiek dziudo čempionatų komandinėje įskaitoje.

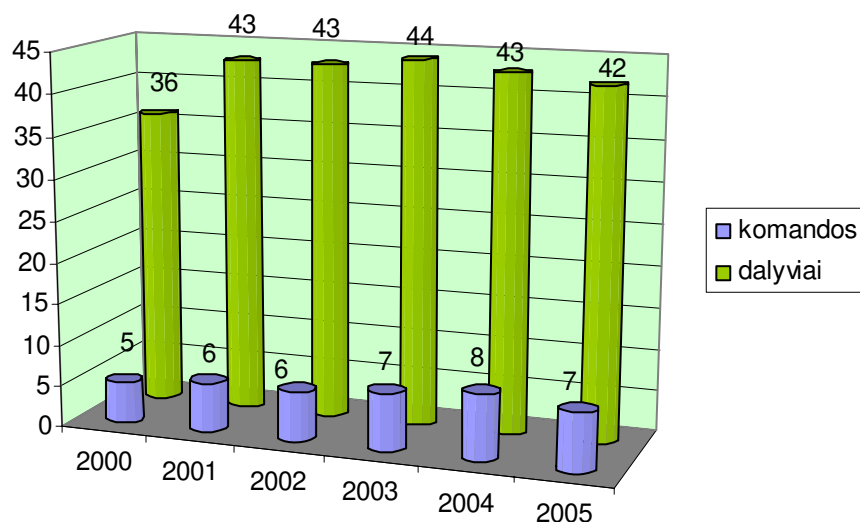

1 pav. Komandų bei dalyvių skaičiaus dinamika Lietuvos studentų dziudo imtynių čempionatuose 2001–2005 metais

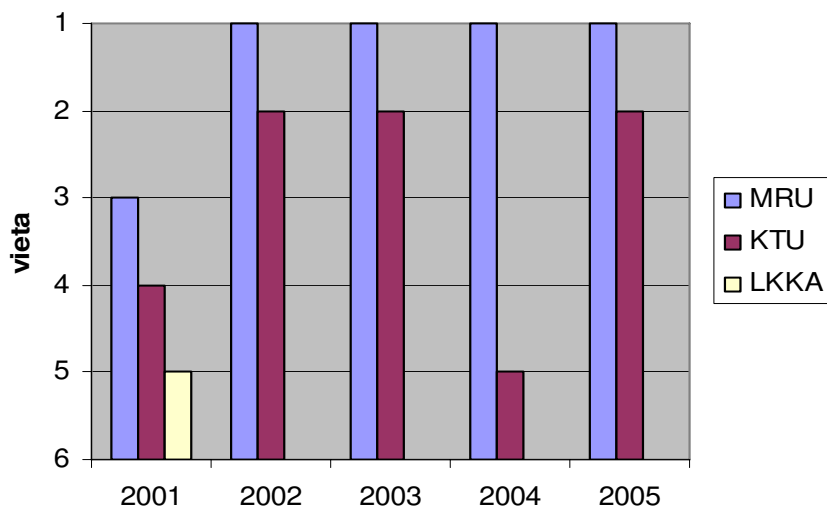

2 pav. Komandų bei dalyvių skaičiaus dinamika Lietuvos studentų sambo imtynių čempionatuose 2001–2005 metais

Lietuvos studentų graikų-romėnų čempionatuose pastaruoju metu dalyvauja virš 40 sportininkų iš 6–7 universitetų (3 pav.) Paskutinius 5 metus visi Lietuvos studentų graikų-romėnų čempionatai vyko Kaune. Laisvųjų imtynių čempionatai Lietuvos studentų tarpe nevykdomi. Taip pat nėra vykdomos ir bokso bei taekvando varžybos.

3 pav. Komandų bei dalyvių skaičiaus dinamika Lietuvos studentų graikų-romėnų imtynių čempionatuose 2001–2005 metais

4 pav. Universitetų komandų rezultatai Lietuvos sambo federacijos taurės varžybose

4 pav. pateikti duomenys rodo, kad Lietuvos sambo imtynių federacijos taurės varžybose didžiausia konkurencija vyko tarp Mykolo Romerio ir Kauno Technologijos universitetų komandų. Tarp dalyvavusių sambo varžybose sportininkų nemažai studentų

dalyvavo ir tais pačiais metais vykusiose aukštųjų mokyklų dziudo pirmenybėse. Iš pateiktų diagramų matyti, kad per pastaruosius metus rengiamos studentų sambo varžybos pritraukia vis daugiau dalyvių. Didėja aukštųjų mokyklų komandų konkurencija. Studentų sambo komandos sėkmingai dalyvauja Lietuvos Respublikos taurės varžybose bei čempionatuose.

DVIKOVOS SPORTO ŠAKŲ TINKAMUMO UGDYTI PAREIGŪNŲ FIZINES SAVYBES ANALIZĖ

Tyrėme, kokias savybes geriausiai ugdo viena ar kita dvikovos sporto šaka [3],[4]. Kiekvienos dvikovos sporto šakos tinkamumą ugdyti vieną ar kitą fizinę savybę vertinome balais: 10 – balų įvertinimas reikštų, kad ta sporto šaka maksimaliai gerai ugdo vertinamą fizinę savybę, 1 –balas reiškia, kad ši sporto šaka vertinamą fizinę savybę vertina minimaliai. Kiekvieną sporto šaką vertino patyrę dvikovos sporto, fiziologijos ekspertai. Vertinome šias savybes: greitį – gebėjimą staigiai atlikti imtynių veiksmą, ištvermę – gebėjimą ilgą laiką kovoti su vienu ar daugiau priešininkais, sugebėjimą apsiginti – galimybę išvengti netikėto užpuolimo, sugebėjimą sulaikyti – pareigūno įgūdžius sulaikyti pažeidėją jo nesužeidžiant, kovos realumą – sportinės kovos panašumą į realios kovos situaciją. Vertinimų rezultatus pateikiame 1 lentelėje.

1 lentelė. Dvikovos sporto šakų ugdomų savybių analizė

Sporto šaka	Savybė	Greitis	Ištvermė	Sugebėjimas apsiginti	Sugebėjimas sulaikyti	Kovos realumas	Balų suma
Dziudo		8	7	6	9	6	36
Sambo		7	8	7	9	7	38
Kovinis sambo		9	8	9	9	8	43
Graikų-Romėnų imtynės		6	9	6	8	5	34
Laisvosios imtynės		7	8	7	8	7	37
Boksas		8	9	7	5	6	35
Karate		9	7	7	5	6	34
Taekvondo		9	7	6	4	5	31

Iš šios lentelės aiškiai matyti, kad geriausiai pareigūnams būtinas savybes ugdo kovinis sambo – tai logiška išvada, nes koviniame sambo yra leidžiami smūgiai kojomis ir rankomis taip pat čia leidžiami visi dziudo ir sportinio sambo imtynių veiksmai. Dziudo, sambo ir laisvosios imtynės apytiksliai vienodai ugdo minėtas fizines savybes. Dvikovos sporto šakos, kuriose leidžiami tik smūgiai kojomis ar rankomis labai efektyviai ugdo

pareigūnų gebėjimą apsiginti, greičio, ištvėrmės savybes, tačiau kiek silpniau parengia gebėjimą sulaikyti. Nei viena iš tirtų sporto šakų pilnai nesuformuoja visų pareigūnui būtinų įgūdžių ir yra būtinas papildomas specialiųjų kovinių veiksmų [6, 7, 8] (apsigynimo nuo ginkluoto užpuolimo, kovos veiksmų ribotoje erdvėje ir pan.) mokymas.

PAREIGŪNŲ GALIMYBIŲ IR PERSPEKTYVŲ UŽSIIMTI DVIKOVOS SPORTU GALIMYBIŲ ANALIZĖ

Daugeliu atveju yra svarbu ne tik dvikovos sporto šakos ugdomos savybės, bet ir pati galimybė užsiimti šia sporto šaka. Analogišku ekspertinio vertinimo metodu tyrėme pasirinktas dvikovos sporto šakas. Vertinome šias savybes: sporto šakos populiarumą, specialistų buvimą, tinkamų sporto bazių buvimą, tinkamo ir kokybiško sportinio inventoriaus įsigijimo galimybes, dvikovos sporto šakos tradicijų buvimą Lietuvoje, galimybę sportuoti savarankiškai (be trenerio, ar be treniruočių partnerio), galimybę sportuoti vyresnio amžiaus pareigūnams (35 metų ir vyresniems). Ekspertų vertinimo rezultatus pateikiame 2 lentelėje.

2 lentelė. Galimybių sportuoti analizė

Savybė Sporto šaka	Populia- rumas	Sporto šakos specialistų buvimas	Sport. bazės	Sport. inv..	Sporto šakos tradicijos Lietuvoje	Galimybė sportuoti savarankiškai	Galimybė sportuoti vyresnio amžiaus	Balų suma
Dziudo	7	8	7	7	6	2	7	44
Sambo	5	6	5	5	6	2	8	37
Kovinis sambo	3	4	5	3	3	3	5	26
Graikų- Romėnų imtinės	5	8	7	8	7	4	7	46
Laisvosios imtinės	4	6	7	8	8	4	7	44
Boksas	5	7	5	6	7	3	4	37
Karate	6	7	6	7	7	5	6	44
taekvondo	3	1	3	2	1	5	6	21

Iš pateiktų lentelių matyti, kad patraukliausios, turinčios seniausias tradicijas bei geriausią materialinę bazę yra: graikų-romėnų ir laisvosios imtinės, dziudo ir karate. Geras tradicijas bei tinkamas galimybes sportuoti ilgą laikotarpį suteikia sportinio sambo imtinės. Taekvondo, kovinis sambo turi silpnesnes tradicijas Lietuvoje, taip pat nėra pakankamai šio sporto specialistų.

IŠVADOS

1. Dvikovos sporto šakų populiarumas tarp Lietuvos universitetų studentų yra stabilus. Dabar 12 iš 15 Lietuvos universitetų turi dvikovos sporto šakų komandas, daugelyje iš jų dirba etatiniai treneriai. Kiekvienais metais studentų varžybose dalyvauja apytiksliai vienodas sportininkų skaičius. Didelis dvikovos sporto šakų populiarumas tarp Lietuvos universitetų studentų – tai Lietuvos studentų sporto asociacijos, dvikovos sporto šakų federacijų bei universitetų bendro nuoseklaus ir kryptingo darbo rezultatas. Tokia bendra padėtis Lietuvos universitetų sporte teigiamai motyvuoja studentus – būsimojus pareigūnus domėtis dvikovos sporto šakomis, siekti sportinio rezultato ir tuo pačiu tobulinti savo profesinius įgūdžius.

2. Boksas, taekvando, laisvosios imtynės turėtų būti populiareesnės studentų – būsimojų pareigūnų tarpe.

3. Vienodesnio lygio komandų atsiradimas sudaro realias sąlygas sportininkų meistriškumo lygiui kilti. Tai liudija atlikti studentų sambo pirmenybių protokolų tyrimai bei Lietuvos sambo federacijos taurės komandinių varžybų rezultatai

4. Dalyvavimas įvairaus stiliaus dvikovos sporto varžybose teigiamai įtakoja šiose varžybose dalyvaujančių sportininkų rezultatus. Policijos pareigūnams savo profesinėje veikloje ypatingai svarbu įvaldyti įvairiapusę dvikovos sporto techniką, todėl yra tikslinga siekti, kad studentai – būsimieji pareigūnai dalyvautų įvairių dvikovos sporto šakų varžybose.

5. Kovinis sambo (sportinė jo versija) turėtų rasti deramą vietą visų pirma Lietuvos pareigūnų fizinio rengimo sistemoje, o vėliau ir tarp Lietuvos universitetų..

LITERATŪRA

1. V. Linonis, R. Mikalauskas, L. Obcarskas. Sambo imtynių vaidmuo statutinių pareigūnų rengimo procese // Jurisprudencija ISSN 1392-6195.– Vilnius: MRU 2004 t. 62(54);59–65
2. R. Veršinskas, V. Gušauskas. Statutinių tarnybų pareigūnų kovinių imtynių veiksmų vertinimo sistema // Jurisprudencija ISSN 1392-6195.– Vilnius: MRU, 2004, t. 62(54); 66–77.

3. S. Poteliunienė, P. Tamošauskas, P. Karoblis. Students attitude towards physical education in its action in the high schools of Lithuania // Sport science. ISSN 1392-1401.– Vilnius, 2003, Nr. 4(34).
4. Butavičius A., Bartulis V., Dadelo S. Studentų, priimtų į Lietuvos teisės universitetą skirtingais mokslo metais, fizinis parengtumas // Ugdymas, kūno kultūra, sportas. ISSN 1392–5644. –Kaunas: LKKA, 2001, Nr. 2(39).
5. Gušauskas V., Veršinskas R. Individualūs sulaikymo veiksmai: mokomasis leidinys. – Vilnius: LTU, 2003.
6. Ivanovas D. Kovinės savigynos veiksmų technikos mokymas taikant saviugdą: mokymo metodinis leidinys. – Kaunas: Technologija, 2003.
7. Nikolajonok G., Gaška V. Kovinė savigyna ir specialūs policininko veiksmai: mokymo priemonė. – Vilnius: LTA, 1997.
8. Veršinskas R., Dešukas B., Učkorius V. Savigyna be ginklo: mokomasis leidinys. – Vilnius: LTA, 1998.
9. Karoblis P., Poteliūnienė S., Tamošauskas P. Studentų požiūris į kūno kultūros vyksmą Lietuvos aukštosiose mokyklose // Sporto mokslas . ISSN 1392-1401.– Vilnius: VPU, 2003, Nr. 4(34).

THE INFLUENCE OF COMBAT SPORT ON THE TRAINING PROCESS OF STATUTE OFFICERS

Assoc. Prof. Dr. Linas Obcarskas
Assoc. Prof. Dr. Vitas Linonis
Dr. Robertas Mikalauskas

Kaunas University of Technology

S u m m a r y

This article analyzes problems associated with combat sport situation and student training process in Lithuania. There we discuss about combat sport positive influence on the development of physical features of students. Combat sport also has positive influence for psychophysical readiness of men, their ability to act in extreme situations.

Main tasks of this study:

1. Situation analysis of combat sport in Lithuania universities during the period of last five years

2. To determine most suitable combat sport for statute officers.

3. Determination of most attractive and perspective kind of combat sport

We analyzed the last five years evolution of student combat sport in Lithuania, compared specificity of different kinds of combat sport. We did such conclusions:

1. The popularity of combat sport among Lithuanian university students' is stable. The number of competing teams and sportsmen at Lithuanian student championships each year is about the same. That is because of the big enough popularity of all combat sports and reasonable activity of Lithuanian student sport association and judo, sambo and Greco-roman style wrestling federations. Nowadays 12 from 15 Lithuanian state universities have combat sport teams. In all biggest universities of Lithuania are professional combat sport coaches and they preparing students to take part in all student sport events.

2. Boxing, free style wrestling and taekwondo – Olympic kind of sports and are not popular between Lithuania universities.

3. The results of Lithuanian student sambo championship and sambo federation cup show that nowadays in Lithuania there are several teams with good sportsmen skills and competition between them increases all sambo sportsmen's skill level.

4. Different type combat sport competitions are useful for all sportsmen. Sambo and judo have a lot of similarities and some differences. Student sambo and judo competition analysis shows that the highest results are achieved by such students who take part in both competitions.

5. Combat sambo has to become more popular among statute officer students because of its specific realistic fight features.

Keywords: *Student sport, physical training, special means, combat sports, physical activity.*